

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ISSN 2076-586X

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

ICV 2016: 58.82

ВІСНИК ЧЕРКАСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Виходить 18 разів на рік

Заснований у березні 1997 року

№ 5. 2017

Черкаси – 2017

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Свідоцтво про державну перереєстрацію КВ № 21391-11191Р від 25.06.2015**

Матеріали «Вісника» включають добірку статей з актуальних проблем дошкільної й початкової освіти. Заслужують на увагу публікації, що презентують різні аспекти навчально-виховної роботи з учнями основної та старшої школи, студентською молоддю. Окрему добірку становлять статті, що розкривають різні аспекти вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів, медичних працівників у системі вищої й післядипломної освіти в Україні та за її межами.

Наукові статті збірника стануть у нагоді викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії і методики управління освітою, історії педагогічної думки.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 12 травня 2015 р. № 528).

Випуск №5 наукового журналу Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки» рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 17.10.2017).

Журнал індексується у міжнародній наукометричній базі Index Copernicus (ICV 2015: 58.82) та реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського), індексується Google Scholar.

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н., проф. (головний редактор); Босчко Ф.Ф., член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); Корновенко С.В., д.і.н., проф. (заступник головного редактора); Кирилук Є.М., д.е.н., проф. (відповідальний секретар); Архипова С.П., к.пед.н., проф.; Біда О.А. д.пед.н., проф.; Гнезділова К.М., д.пед.н., доц.; Головня Б.П., д.т.н., доц.; Гусак А.М., д.ф.-м.н., проф.; Десятков Т.М., д.пед.н., проф.; Землюліна Н.І., д.і.н., проф.; Жаботинська С.А., д.філол.н., проф.; Кузьмінський А.І., член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; Кукурудза І.І., д.е.н., проф.; Лизогуб В.С., д.б.н., проф.; Ляшенко Ю.О., д.ф.-м.н., доц.; Марченко О.В., д.філос.н., проф.; Масненко В.В., д.і.н., проф.; Мігус І.П., д.е.н., проф.; Мінаєв Б.П., д.х.н., проф.; Морозов А.Г., д.і.н., проф.; Перехрест О.Г., д.і.н., проф.; Поліщук В.Т., д.філол.н., проф.; Селіванова О.О., д.філол.н., проф.; Чабан А.Ю., д.і.н., проф.; Шпак В.П., д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Гнезділова К.М., д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Методика навчання»); Сердюк З.О., к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Методика навчання»); Шпак В.П., д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Управління освітою»); Михальчук О.О., к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Управління освітою»); Десятков Т.М., д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Теорія та історія педагогіки»); Бондаренко О.М., к.пед.н. (відпов. секретар напрямку «Теорія та історія педагогіки»); Архипова С.П., к.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Соціальна педагогіка»); Майборода Г.Я., к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Соціальна педагогіка»); Данилюк С.С., д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Професійна освіта»); Лодатко С.О., д.пед.н., проф. (відповідальний секретар напрямку «Професійна освіта»); Акуленко І.А., д.пед.н., проф.; Бурда М.І., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Вовк О.І., д.пед.н., проф.; Грабовий А.К., к.пед.н., доц.; Гриценко В.Г., к.пед.н., доц.; Дімітріна Каменова, проф. (Болгарія); Євтух М.Б., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Капська А.Й., д.пед.н., проф.; Кондрашова Л.В., д.пед.н., проф.; Король В.М., к.пед.н., проф.; Крилова Т.В., д.пед.н., проф.; Кузьмінський А.І., член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; Мельников О.І., д.пед.н., проф. (Білорусь); Мілушев В.Б., доктор, проф. (Болгарія); Ничкало Н.Г., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Остапенко Н.М., д.пед.н., проф.; Семеріков С.О., д.пед.н., проф.; Симоненко Т.В., д.пед.н., проф.

Адреса редакційної колегії:

18001, Черкаси, вул. Остафія Дашковича, 24,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра початкової освіти. Тел. (0472) 35-10-97
web-сайт: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua>
e-mail: shpakvalentina64@gmail.com

ЗМІСТ

АМАТЬЄВА О. П., ІВАНЧУК С. А.

Модель виховання основ культури споживання в дітей старшого дошкільного віку 7

АТРОЩЕНКО Т. О.

Особливості роботи вчителів початкової школи з ромськими дітьми 14

БОГОМОЛОВА М. Ю.

Науково-методичні засади розвитку освіти в Україні в період реалізації концепції соціального виховання (20-30 рр. ХХ ст.) 20

ВАСИЛЕНКО О. М.

Модель розвитку соціальної відповідальності учнів у загальноосвітньому навчальному закладі 27

ГЕРАСИМОВА І. В., ГЕРАСИМОВА Н. Є.

Умови особистісної конфліктності 33

ЗОБЕНЬКО Н. А.

Реабілітаційно-виховна робота школи з дітьми, які мають відхилення в поведінці 39

ЗОБЕНЬКО О. В.

Здобутки і перспективи розвитку мистецького туризму на Закарпатті 46

ЗОРОЧКІНА Т. С.

Професійна підготовка вчителя в системі педагогічної освіти у Великій Британії 54

КАРНАУХ Л. П.

Педагогічний супровід гендерної соціалізації особистості в період дошкільного дитинства 59

КИР'ЯН Т. І.

Матеріально-технічна база вищих медичних закладів освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ століть 64

КРАМСЬКА З. М.

Специфіка підготовки студентів педагогічних технікумів до краєзнавчої роботи у школі в 20-30-ті роки ХХ ст 71

МОВЧАН В. І.

Розвиток візуального мислення майбутніх учителів початкової школи засобами скрайбінгу 75

НІКОЛАЄСКУ І. О.

дослідження застосування потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для професійно-педагогічної самореалізації викладача системи післядипломної освіти 81

ОСОВА О. О.

Тандем-технології як сучасні технології навчання іноземних мов..... 87

ПОБИДАЙЛО Н. Г.

Психолого-педагогічні передумови застосування дидактичних краєзнавчих ігор на заняттях фізичної географії України..... 93

ПОПОВИЧ О. М.

Конструктивний підхід в організації навчання студентів на педагогічному факультеті Мукачівського державного університету..... 99

СИДОРЕНКО Н. В.

Становлення мережі шкіл для національних меншин на території Північно-Східної України в період радянзації суспільства..... 105

СОКОЛОВА І. В.

Вища освіта Ізраїлю: національні реалії та стратегії розвитку в XXI столітті 111

ТАТАРАК Н. Г.

Ціннісна педагогічна взаємодія викладача і студентів в освітньому процесі мистецької школи..... 121

TERENKO O. O.

Historical Peculiarities of Development of Informal Adult Education in the USA..... 127

ТРУБАВІНА І. М.

Стан розробленості проблеми організації навчання слухачів післядипломної педагогічної освіти..... 133

USATOVA I. A., TKACHENKO V. V., VEDMEDIUK A. D.

Pedagogical diagnosis of levels of future physical training teachers' readiness for organizing sports-and-health activities of youth 139

CONTENT

AMATIEVA O. P., IVANCHUK S. A. Model of education of the basics of the culture of consumption in children of the senior preschool age	7
ATROSHCHENKO T. O. Features of the work of elementary school teachers with Roma children	14
BOGOMOLOVA M. Y. Scientific-methodological frameworks of education in the period of the social education's concept implementation in Ukraine (20-30` XX century)	20
VASYLENKO O. M. The Model of the Development of Pupils' Social Responsibility in a Comprehensive School	27
GERASYMOVA I. V., GERASIMOVA N. E. Conditions of personal conflict	33
ZOBENKO N. A. Rehabilitation and educational work of a school with children who have deviations in behavior	39
ZOBENKO O. V. The Achievements and Perspectives of the Development of the Artistic Tourism in Transcarpathia	46
ZOROCHKINA T. S. Professional teacher training in the Great Britain pedagogical education system	54
KARNAUKH L. P. Pedagogical support of gender personality socialization in the period of pre-school childhood	59
KYRYAN T. I. Material and technical base of the higher medical educational institutions of Ukraine in the end of the XX – the beginning of the XXI century	64
KRAMS'KA Z. M. Specification of training of pedagogical students technical specifications to school learning in school in 20-30th years of XX century	71
MOVCHAN V. I. The development of visual thinking of future primary school teachers by the means of scribing	75
NIKOLAESKU I. O. Research of use potential of information and communication technologies for professional and pedagogical self-realization of the postgraduate teacher	81

OSOVA O. O.

Tandem technologies as modern foreign language learning technologies..... 87

POBIDAYLO N. G.

Psychological and pedagogical use of didactic local geography games
on the lessons of physical geography of Ukraine..... 93

POPOVYCH O. M.

The constructive approach to organizing the training of students at the pedagogical
faculty of Mukachevo state university 99

SIDORENKO N.V.

Formation of the network of schools for ethnic minorities in North-Eastern Ukraine
during the period of society sovietization 105

SOKOLOVA I. V.

Higher education in Israel: national realities and strategies for development
in the XXI century..... 111

TARARAK N. H.

Importance of Pedagogical Interaction Between Teachers and Students
in the Pedagogical Process of Higher art Schools..... 121

TERENKO O. O.

Historical Peculiarities of Development of Informal Adult Education
in the USA..... 127

TRUBAVINA I. M.

Level of research of the problem of organization of training of students
of postgraduate pedagogical education 133

USATOVA I. A., TKACHENKO V. V., VEDMEDIUK A. D.

Pedagogical diagnosis of levels of future physical training teachers' readiness
for organizing sports-and-health activities of youth 139

УДК 378.4(477.87)МДУ.093.5:37:378.091.3]=161.2 (045)

ПОПОВИЧ Оксана Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Мукачівський державний університет, Україна

КОНСТРУКТИВНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

***Анотація.** Здійснено порівняння традиційного підходу до організації педагогічного процесу у вищому закладі освіти і конструктивного підходу. Автором акцентовано увагу на тому, що процес формування навичок конструктивної діяльності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки відбувається внаслідок зміни характеру їхньої самоосвітньої діяльності від свідомого засвоєння знань до розуміння значущості способів їх засвоєння для здійснення неперервного процесу самоосвіти, згодом – управління власною професійною діяльністю.*

***Ключові слова:** конструктивна діяльність; конструктивний підхід; університет; студент; майбутній виховател; дитина дошкільного вік; особистість; організація діяльності.*

Постановка проблеми. Реформаційні процеси, що відбуваються у вітчизняному і світовому освітньому просторі, потребують пильної уваги до проблеми підготовки майбутніх вихователів. Саме вихователі комплексно розв'язують низку соціальних і психолого-педагогічних проблем. Серед них найбільш гостро постає проблема організації конструктивної діяльності дитини дошкільного віку.

Розвиток здібності до конструктивної діяльності набуває нині такої значущості тому, що вона є базовою якістю особистості, її ядром, центральною характеристикою, оскільки заявлена Національною доктриною розвитку освіти в XXI столітті [1] особистісно орієнтована модель має впроваджуватися в життя.

Поширеним виразом у практиці дошкілля є «формування конструктивних навичок». Прояв такого підходу – заняття за задумом, на початку яких виховател пропонує дітям пригадати все, чого їх навчали раніше, і відтворити щось з уже знайомого. Це формує виконавця розпоряджень дорослого, зумовлює становлення одноманітних форм свідомості й поведінки дошкільника. Щоб спонукати дитину до конструктивної діяльності, слід із довірою поставитися до її природної схильності діяти на власний розсуд, самостійно синтезувати життєві враження, покладатися на власний досвід. Саме включеність індивідуального досвіду дошкільника у процес пізнання робить його власне розвивальним, сприятливим для розкриття внутрішніх потенцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення психолого-педагогічної літератури з проблеми організації конструктивної діяльності особистості дозволяє зазначити, що Л. Артемова, Д. Богоявленська, В. Ворожбіт, О. Попович, О. Проскура, К. Щербакова, Г. Щукіна підкреслюють їх виняткову важливість у розвитку особистості, хоча залишаються нерозв'язаними проблеми і необхідність визначення нових перспективних засобів, що стимулюватимуть як загальний розвиток особистості, так і її конструктивну діяльність.

Вітчизняні психологи А. Коваленко, О. Кульчицька, Н. Литвинова, В. Моляко, М. Холодна, В. Юркевич вивчають складний діалектичний характер переплетіння процесуального й особистісного в конструктивній діяльності. Вони беруть за основу існування психічної системи регулювання поведінки, мислення, розумової діяльності.

Ця система багаторівнева, багатокомпонентна і розгалужена; у ній є певний центр «особистісної активності», котрий є по суті багатознаковою закодованою інформацією про набір основних дій і прийомів їх групування у випадках зіткнення суб'єкта з незнайомими ситуаціями або невідомими елементами у знайомих ситуаціях.

Проведений аналіз джерел згаданих авторів засвідчує про те, що нині, незважаючи на інтенсивні пошуки вчених у напрямі створення теорії педагогічного конструювання, залишаються мало вивченими питання її змістового наповнення, структури, функцій, змістових і методичних компонентів підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку.

Мета статті – проаналізувати існуючий на педагогічному факультеті Мукачівського державного університету досвід організації освітнього процесу, що спрямований на формування навичок конструктивної діяльності.

Виклад основного матеріалу. В основу організації дослідження покладене положення про те, що: освітній процес у вищому педагогічному закладі – це цілісна впорядкована навчальна система, яка включає в себе взаємопов'язану спільну діяльність суб'єктів навчання, реалізується в адекватних цій діяльності формах навчання (лекціях, семінарсько-практичних заняттях, педагогічній практиці, інтерактивних методах співпраці).

Нами було розроблено план експериментального дослідження. Базою експериментального дослідження обрано педагогічний факультет Мукачівського державного університету. Для експериментальної роботи залучено студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», які одержують кваліфікацію «Вихователь дітей дошкільного віку». Експериментальне дослідження проходило на двох потоках студентів, що навчалися на 1-х і 4-х курсах: на першому потоці (2012-2013 рр.) було 145 студентів (групи), на другому потоці (2013-2014 рр.) – 111 студентів. Усього в експерименті брали участь 256 осіб.

Під час вивчення практики підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку застосовані методи: педагогічне спостереження як метод, що необхідний для цілеспрямованого відстеження процесів засвоєння знань, умінь, навичок, професійно значущої поведінки студентів; опитування, зокрема, метод бесіди, що застосовувався на різних етапах дослідження як для первинного орієнтування, так і для уточнення висновків, що отримані за допомогою інших методів, особливо методу спостереження; анкетування й тестування, що дозволило опитати велику кількість студентів з актуальним для нашого дослідження питанням, для орієнтування у проблемі; інтерв'ю, зокрема, «інтерв'ю з самим собою»; аналіз продуктів діяльності; самоспостереження, що необхідне для відстеження змін внутрішніх психічних станів, потреб майбутніх вихователів.

Відповідно, нами було проаналізовано існуючий у вищому закладі освіти досвід організації навчально-виховного процесу. Результатом проведеної роботи стали висновки, у яких порівняно традиційний підхід до організації педагогічного процесу і конструктивний підхід.

Констатовано, що оволодіння конструктивним мисленням припускає залучення студентів як майбутніх вихователів до вирішення важливого завдання сучасної професійної освіти – пізнання майбутнього світу і творення сьогодення. Оволодіння конструктивними навичками як засобом самореалізації особистісних можливостей припускає формування в майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти здібностей до самоорганізації, самоосвіти. Як відомо, в основу конструктивних навичок покладено моделювання, планування й конструювання діяльності у стандартній і нестандартній ситуації. Це припускає певне ототожнення завдань конструктивної діяльності і завдань сучасної професійної освіти.

Зазначимо тут, що сучасний викладач постає перед необхідністю конструювати – відбирати краще, ефективніше з усіх відомих і накопичених попередньо засобів, форм, прийомів і методів навчання й виховання. Тому важливо створити педагогічні умови для успішної підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку. У практиці діяльності ми виходили з загальних позицій про те, що конструктивізм відбиває істину: упродовж усього життя кожна особистість конструє своє власне розуміння навколишнього світу. Саме тому: кожна людина унікальна своїм баченням світу, своїми переконаннями, світоглядом; цінний оригінальний погляд іншої людини; важливо у стінах вищого закладу освіти навчити молоду людину залишатися собою, зі своїм стилем і світобаченням.

Ми порівняли традиційний підхід до організації педагогічного процесу у вищому закладі освіти і конструктивний підхід. Традиційний підхід в організації навчально-виховного процесу в вищому закладі освіти передбачає такі позиції. Навчальні програми дисциплін побудовані за принципом «від часткового до цілого» з акцентом на базові знання й уміння. Навчальні програми і педагогічний процес у вищому педагогічному закладі освіти повністю спираються на рекомендовані підручники, навчальні посібники. Студент отримує готові знання від викладача. Викладач подає новий програмовий матеріал у дидактичній манері як істину в останній інстанції. Викладач оцінює ефективність навчально-пізнавальної діяльності за кількістю правильних відповідей студентів. Результати тестів і контрольних робіт – єдине джерело інформації про рівень знань і навчальних досягнень студентів. Контроль і оцінювання навчальних досягнень здійснюється у відриві від процесу навчання, студенти переважно працюють в умовах фронтального навчання в аудиторії та індивідуально – удома.

Конструктивний підхід передбачає таке. Навчальна програма представлена за принципом від «загального до окремого» і пропонує переважно узагальнені поняття й уміння. Підручник не є домінуючим джерелом навчальної інформації; пріоритет переходить до оригінальних джерел, первинних даних, об'єктів і явищ реальної дійсності (переважно – реальних педагогічних ситуацій неперервної пасивної й активної педагогічних практик). Учасники процесу навчання є повноправними, зі своїми власними поглядами й уявленнями про навколишній світ. Викладач виступає, передусім, як організатор навчально-пізнавальної й дослідницької діяльності студентів, не нав'язує їм свої знання й переконання. Він цінує самостійні, навіть якщо не завжди правильні міркування студентів, цікаві запитання, свідомо і самостійно виправлені помилки. Важливим аспектом конструктивного підходу є той факт, що оцінюються всі продукти навчально-пізнавальної діяльності студентів, ураховуються не лише результати навчання, але й зусилля, що докладені студентами до конструювання нового знання. Контроль і оцінювання здійснюються в тісному зв'язку з реальними подіями педагогічного процесу.

У ході проведеної роботи було структуровано конструктивне освітнє середовище, яке складається з інтеграції й синхронної роботи відділів конструктивного самонавчання, оцінювання потенційних можливостей, комунікаційного, професійної конструктивної творчості, презентації, тестування, методичного відділів, науково-дослідних гуртків студентів.

За даними констатувального експерименту було виявлено 56 % студентів із показниками вмінь до організації конструктивної діяльності, які відповідали середньому рівню сформованості конструктивних умінь; 44 % студентів – із показниками вмінь до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку, що відповідали низькому рівню сформованості конструктивних умінь.

З метою ретельного вивчення проблеми підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку було проведено обговорення окресленого питання зі студентами ОКР (Освітнього ступеня) «бакалавр» напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» дошкільного факультету Харківського

національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, факультету дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, педагогічного факультету Мукачівського державного університету. Було опитано 243 студентів I-IV-х курсів денної форми навчання. Усі отримані дані вказували на недостатню сформованість відповідних професійних умінь у студентів.

Студентам було запропоновано відповісти на запитання анкети:

1. Якими якостями має володіти сучасний вихователь, щоб організувати конструктивну діяльність дітей дошкільного віку?
2. Чи володієте Ви цими якостями?
3. Чи може викладач університету спонукати майбутнього вихователя проявляти конструктивність? Якщо так, як саме?
4. Якого педагога Ви вважаєте конструктивним?
5. Поясніть, як Ви розумієте категорію «конструктивна діяльність»?

Слід зазначити, що 78 % опитаних студентів визнали, що не володіють повною мірою конструктивністю як особистісною рисою. 15 % респондентів були впевненими, що відсутність цієї особистісної риси не заважатиме їхній професійній діяльності, 29 % респондентів висловили бажання працювати над формуванням цієї якості.

На думку сучасних студентів, конструктивність – це вміння вихователя раціонально мислити, приймати продуктивні рішення й реалізувати їх у педагогічному процесі (89 %), визначати перспективи у розвитку кар'єри і реалізувати їх (49 %), створювати ситуації педагогічного успіху і кар'єрного розвитку (76 %), вміння діяти послідовно, поетапно (56 %).

Студенти продемонстрували неточні відповіді на п'яте запитання про сутнісне визначення ключової дефініції. 89 % респондентів дали визначення через прийом тавтології. Усі респонденти вказали, що конструктивна діяльність пов'язана зі створенням нового продукту (знання, досвіду), кар'єрним успіхом і якісно високими результатами педагогічної діяльності.

За результатами опитування визначено шкалу ознак конструктивної діяльності за 10-бальною шкалою оцінювання, де 10 – якість розвинена найвищою мірою, 1 – якість не розвинена. Результати відображено в таблиці 1:

Таблиця 1.

**Ступінь сформованості розуміння сутності
категорії конструктивної діяльності**

Ознаки якості	За результатами самооцінювання студентів до експерименту	За результатами самооцінювання студентів після експерименту
Прагнення до саморозвитку	5.3	8.0
Уміння добувати знання без сторонньої допомоги, контролю, керівництва	5.1	6.0
Уміння критичного самооцінювання	4.9	5.2
Здатність до рефлексії	6.0	7.1
Уміння оперативно коригувати діяльність з урахуванням реальної педагогічної ситуації	4.1	8.6
Осміслене бачення кінцевого результату професійної діяльності	4.7	7.0
Уміння саморегуляції	2.9	8.9

Результати опитування підтверджують, що студенти недостатньо аргументовано визначають категорію конструктивної діяльності, мають недостатній рівень знань і досвіду щодо формування цієї якості. Аналіз анкетування студентів засвідчив, що значна кількість осіб (83 % з 243 респондентів) не повною мірою обізнані зі сутністю поняття «конструктивна діяльність».

Результати дослідження довели, що підготовка майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку гальмується низьким рівнем самооцінювання майбутніх вихователів. Під час розроблення методики дослідження, ми керувалися даними, що отримані в результаті досліджень істориків, педагогів, філософів, а також вимогами до підбору програмового матеріалу для дошкільників [2–10].

Під час педагогічного експерименту було встановлено, що у студентів III курсу ОС «бакалавр» напряму підготовки «Дошкільна освіта» найбільш розвинені аналітико-синтетичні (51,6 %) та інформаційні (64,2 %) вміння, але найменш розвинені креативні (15,1 %) і прогностичні (26,8 %) уміння. Така залежність спостерігається на початку експериментальної роботи у студентів III-IV-х курсів. Аналіз результатів опитування серед викладачів (25 респондентів) із навчальних предметів за навчальним планом довів, що вони не спрямовують свою діяльність на формування й розвиток умінь конструктивної діяльності, що негативно позначається на професійній підготовці майбутніх вихователів дошкільного закладу освіти.

Висновки дослідження і перспективи подальшої розробки проблеми. Аналіз стану сформованості розуміння сутності ключових категорій у майбутніх вихователів засвідчив, що мають місце певні труднощі. Вони пов'язані з усвідомленим засвоєнням студентами структури навчального матеріалу, розумінням залежності між явищами, що вивчаються, установленням причинно-наслідкових зв'язків, проблемами впровадження інтерактивного навчання.

Констатовано, що процес формування навичок конструктивної діяльності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки відбувається внаслідок зміни характеру їхньої самоосвітньої діяльності від свідомого засвоєння знань до розуміння значущості способів їх засвоєння для здійснення неперервного процесу самоосвіти, згодом – управління власною професійною діяльністю.

Основними конструктивними ідеями у процесі фахової освіти виділено такі: підручник не є домінуючим джерелом інформації; пріоритет надається оригінальним джерелам, первинним даним, об'єктам і явищам реальної дійсності; учасники освітнього процесу є повноправними, думка кожного є цінною і по можливості враховується в організації конструктивного навчального середовища; викладач виступає організатором навчально-пізнавальної й дослідницької діяльності студентів; контроль і оцінювання здійснюються в тісному зв'язку з реальним перебігом процесу навчання; студенти більшість часу працюють у малих групах, командах або парах; викладач підтримує й охоче розглядає ті питання, справи, які хвилюють студентів у межах конкретної дисципліни; заохочує студентів до активних роздумів і самостійної оцінки; під час вивчення нової теми практикується проблемне навчання; передбачається час для застосування вивченої теми на практиці, реферативно-пошукової й дослідницької роботи студентів; є можливість працювати за індивідуальною програмою; дерево цілей включає яруси «хочу – можу – роблю – отримую» (за І. Шалаєвим і Г. Селевко); передбачається вивчення казусів, оригінальних історій педагогічної практики, рольові і ділові ігри, проектний метод; можливість ведення студентами окремих частин занять, пропонувати свої методи і форми навчання.

Подальшого наукового аналізу потребують питання компаративного аналізу проблеми організації конструктивного освітнього середовища, здійснення проектно-навчально-пізнавальної діяльності студентів в українських вищих закладах освіти й університетах інших країн.

Список використаної літератури

1. Національна доктрина розвитку освіти : затверджена указом президента України від 17 квіт. 2002 р. за № 347/2002 // Дошкільне виховання. – 2002. – № 7. – С. 4–9.
2. Вишківська В. Б. Формування у майбутніх учителів здатності до конструювання навчально-пізнавальної діяльності школярів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. Б. Вишківська ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 21 с.
3. Демидова Ю. О. Формування першооснов пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ю. О. Демидова. – Київ, 2007. – 186 с.
4. Іваненко Л. М. Гра як пізнавальна та конструктивна діяльність : у 2 кн. / Л. М. Іваненко. – Харків : Фоліо, 2005. – 272 с.
5. Маркова В. В. Развитие практической готовности к инновационной деятельности у педагогов дошкольного образования / В. В. Маркова // Детский сад от А до Я. – 2010. – № 1. – С. 91–96.
6. Ворожбит-Горбатюк В. В. Компоненти готовності майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку / В. В. Ворожбит-Горбатюк, О. М. Попович // Вісник МДУ. Серія : педагогіка та психологія. – Вип. 2. – Мукачєво, 2015. – С. 37–42.
7. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : навчальний посібник [для магістрантів і аспірантів] / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – Київ : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
8. Голота Н. М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Наталія Миколаївна Голота ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2000. – 20 с.
9. Деменчук Л. Гуманізація дошкільної освіти – вимога сьогодення / Л. Деменчук // Нова педагогічна думка. – 1999. – № 2. – С. 28–30.
10. Коротаєва А. Будущие воспитатели : ценности профессии педагога / А. Коротаева // Дошкольное воспитание. – 2011. – № 5. – С. 100–103.

References

1. National Doctrine for the Development of Education: approved by decree of the president of Ukraine. (2002). *Doshkil'ne vyhovannya (Preschool education)*, 7, 4–9 (in Ukr.)
2. Vyshkiv's'ka, V. B. (2006). *Formation of the ability of future teachers to construct educational and cognitive activities of schoolchildren*. The dissertation author's abstract. Kyiv (in Ukr.)
3. Demydova, Yu. O. (2007). *Formation of the primary source of cognitive autonomy of senior preschool children in constructive activity*. The dissertation. Kyiv (in Ukr.)
4. Ivanenko, L. M. (2005). *The game is both cognitive and constructive activity*. Kharkiv: Folio (in Ukr.)
5. Markova, V. V. (2010). Development of practical readiness for innovative activity among teachers of preschool education. *Detskyi sad ot A do Ya (Children establishment firth A for Ya)*, 1, 91–96 (in Russ.)
6. Vorozhbit-Horbatyuk, V. V., & Popovych, O. M. (2015). Components of readiness of future educators for organization of constructive activity of children of preschool age. *Vysnyk Mukachyvs'kogo derzavnogo unyversytetu (MSU Bulletin)*, 2, 37–42 (in Ukr.)
7. Podolyak, L. (2006). *Higher School of Psychology*. Kyiv: Fil Studio (in Ukr.)
8. Holota, N. M. (2000). *Formation of artistic and constructive abilities of future educators of preschool establishments*. The dissertation author's abstract. Kyiv (in Ukr.)
9. Demenchuk, L. (1999). Humanization of preschool education is a requirement of the present. *Nova pedagogichna dumka (New pedagogical thought)*, 2, 28–30 (in Ukr.)
10. Korotaeva, A. (2011). Future educators: the values of the teacher's profession. *Doshkolnoye vospytanye (Preschool education)*, 5, 100–103 (in Russ.)

Abstract. Popovych Oksana Mykhailivna. The constructive approach to organizing the training of students at the pedagogical faculty of mukachevo state university

Introduction. У статті здійснено порівняння традиційного підходу до організації педагогічного процесу у вищому навчальному закладі та конструктивного підходу.

Purpose – проаналізувати існуючий на педагогічному факультеті Мукачівського державного університету досвід організації навчально-виховного процесу, спрямованого на формування навичок конструктивної діяльності.

Results. Під час вивчення практики підготовки майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку були використані методи: педагогічне спостереження як метод, необхідний для цілеспрямованого відстеження процесів засвоєння знань, умінь, навичок, професійно значимої поведінки студентів; опитування, зокрема, метод бесіди, що застосовувався на різних етапах дослідження як для первинного орієнтування, так і для уточнення висновків, отриманих іншими методами, особливо методом спостереження; анкетування й тестування, що дозволило опитати велику кількість студентів з актуальним

для нашого дослідження питанням, для орієнтування в проблемі; інтерв'ю, зокрема, «інтерв'ю із самим собою»; аналіз продуктів діяльності; самопостереження, необхідне для відстеження змін внутрішніх психічних станів, потреб майбутніх вихователів.

Originality. У ході проведеної роботи було структуровано конструктивне освітнє середовище, яке складається з інтеграції й синхронної роботи відділів конструктивного самонавчання, оцінки потенційних можливостей, комунікаційного, професійної конструктивної творчості, презентації, тестування, методичного відділів, науково-дослідних гуртків студентів.

За даними констатуючого експерименту було виявлено 56 % студентів з показниками умінь до організації конструктивної діяльності, які відповідали середньому рівню сформованості конструктивних умінь; 44 % студентів – майбутніх вихователів – з показниками умінь до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку, які відповідали низькому рівню сформованості конструктивних умінь.

Conclusion. Автором акцентовано увагу на тому, що процес формування навичок конструктивної діяльності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки відбувається внаслідок зміни характеру їх самоосвітньої діяльності від свідомого засвоєння знань до розуміння значимості способів їх засвоєння для здійснення неперервного процесу самоосвіти, згодом – управлінню власною професійною діяльністю.

Key words: *constructive activity; constructive approach; university; student; future educator; preschooler; personality; organization of activity.*

Одержано редакцією 06.05.2017
Прийнято до публікації 12.05.2017

УДК:373(477.52/.54)(091)"192/193"(045)

СИДОРЕНКО Наталія Володимирівна,
аспірантка кафедри педагогіки,
Сумський державний педагогічний університет
ім. А. С. Макаренка, Україна
e-mail: sidorenkon19@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ МЕРЕЖІ ШКІЛ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ТЕРИТОРІЇ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД РАДЯНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. За результатами дослідження архівних матеріалів здійснено аналіз формування шкільної мережі для національних меншин у Північно-Східній Україні в 20-30-х роках ХХ століття. З'ясовано соціально-політичні умови становлення мережі шкіл для національних меншин. Визначено принципи побудови школи національних меншин. Розглянуто динаміку поширення шкіл і схарактеризовано чинники, що її обумовлюють.

Ключові слова: національні меншини; заклади освіти національних меншин; школи; єдина трудова школа; заклади соціального виховання; шкільна мережа; будівництво шкільної мережі; школи національних меншин.

Постановка проблеми. Освіта України сьогодення перебуває у стані реформування й модернізації всіх її ланок. Вагомого значення у процесі оновлення набуває середня освіта. В умовах будівництва «Нової української школи» [1] одним із наріжних каменів постає питання організації шкільної освіти для національних меншин. З метою пошуку ефективних шляхів розв'язання національного питання в освіті, запобігання можливих помилок і ризиків, важливості набуває аналіз історико-

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія педагогічні науки
№ 5. 2017

Відповідальний за випуск:
Шпак В. П.

Відповідальний секретар:
Михальчук О. О.

Комп'ютерне верстання:
Любченко Л. Г.

Підписано до друку 18.10.2017.

Формат 84x108/16. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.

Умовн. друк. арк. 15,0. Обл. вид. арк. 14,7.

Замовлення № ____ . Тираж 300 прим.

Бізнес-інноваційний центр

Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.

тел.: (0472) 33-69-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.